

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

III. Quadragesimæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

omnes malè vexat, hoc est, idèd vexat, vt ad malū ducat eum, quem tentat. At laudanda est prouidentia diuina, tanto què magis laudanda, tanto magis prædicanda, tanto amanda feruentius, què malum, quod nobis aut à diabolo, aut ab aliquo membrorum eius paratur, semper, si volumus, præsto nobis est vertere in bonum: Nōne omnes fatigauit suis vexationibus sanctus diabolus? Quid autem obtinuit? Nihil profecit, nisi quod gloriosiores, pulchriores, & rutilantiores fecit eos vt aurum. Fabricauit enim eis coronas inuitus, quia Deus, quod ille nitebatur eis in ferre ad malum, vertit in bonum. Sancti martyres, virgines sanctæ, sancti eremitæ & monachi, quantis sunt tentationibus à dæmone vexati? quibus sunt fatigati molestis? quot denique persecutionibus & tormentis, vt in perfidiam, vt in peccata carnis, vt in mortem animæ præcipitentur? Fecit quod potuit dæmon machinans malum, quo abstraheret eos à Domino. Verum potuit eos tentare, non potuit cogere. Potuit suadere & illudere, non potuit impellere. Potuit persequi & vexare, potuit corpori molestiam, non potuit vim animo inferre. Malè igitur omnes sua voluntate vexat, quorū vt mali peiores reddantur, tentat. Nescit enim improbus & stolidus, quod persequendo vexandoquè ad regnum cælorum nos compellit. Nos igitur hac consolatione vtentes, benignissimi scilicet Saluatoris nostri bonitate, omnem calamitatem, quam nobis infert, siue homo siue diabolus, neque de homine neque de diabolo, sed de manu omnipotentis Dei suscipientes, eius amore, eius contemplatione id eligamus sustinere, & ab omni iurgio abstinere aut murmure. Tunc enim omnia vertentur nobis, vt potè Deum diligentes in bonum. Habemus autè in hoc Euangelio eruditionem, vt à Domino aliquid obtinere volentes non statim, nisi obtinuerimus, ab oratione deficiamus, sed perseuerandum in oratione. Desideria enim dilata crescunt: quæ in dilatione deficiunt, signum est, quod nunquam verè desideria fuerunt. Quapropter beatus Gregorius probè dicens: Nemo, inquit, quia tardius auditur, credat quod à superna cura negligatur. Sæpè enim nostra desideria, quia celeriter fiunt, non exaudiuntur, & quod impleri concite petimus, ea ipsa melius tarditate prosperatur. Nam & hic in hoc beneficio, quod mulier illa Chananæa postulauit, quam durum, quam alienum, quamq; immutum se foris exhibuit Dominus, tam clemens intus ad præstandum fuit. Nam non solum ea, quæ mulier petiuit, tandem præstitit, sed fidem & patientiam eius quoque laudauit. Sit igitur in nobis humilitas, sit deuotio, sit fides, sit denique longanimitas, vt piè perseueranterquè peramus, quia Deo nunquam deerit largiendi liberalissima pietas, si in nobis inuenta fuerit vera in supplicando humilitas. Quam nobis quoque concedat, qui in cælis gloria & maiestate plenus regnat, Amen.

DOMINICA III. QUADRAGESIMAE, EPISTOLA B. Pauli Apostoli, ad Ephesios V.

Restote imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulatores in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis.

Sapient. 1.
Gene. 50.

Rom 8:
Perseuerandum vt sit in oratione.

Gregor.

vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudine, aut stultiloquiū, aut scurrilitas, que ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut asarus (quod est idolorum seruus) non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanis verbis. Propter hoc enim venit ira Dei in filios dissidentie. Nolite ergo esse participes eorum. Eratis enim aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino, ut filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM

A Nte hæc verba Paulus Ephesios fuerat hortatus, vt erga se mutuo benigni, misericordesq; essent donâtes offensiones inuicem, sicut & Deus in Christo illis delicta donauerat, adiciens tandem, quod hodie legitur, quo quasi verborum priorum causam explicat: Estote, inquit, imitatores Dei, puta in misericordia, in clementia, in iniuriarum dimissione, in dilectione, denique & beneficentia inimicorum, sicut filij charissimi. Hæ enim virtutes Filium efficiunt Dei. Quod Saluator testatur nos admonens, quando dicit: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro calumniantibus vobis, vt sitis filij Patris vestri, qui in celis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Et ambulate in dilectione ad perfectiora progrediendo, quo suis per dilectionem idonei animam vestram pro fratribus vestris ponere, sicut & Christus dilexit vos, qui pro vobis animam posuit. Ad huc igitur modum, quo nos Christus, puta purè, non dilectus, gratisq; amauit, diligite vos quoque proximos vestros. Ita (inquam) diligite, sicut & Christus dilexit vos, & tradidit semetipsum pro vobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis, & hoc quidem vobis fecit. Oblatus enim est, quia ipse voluit, constituens seipsum oblationem pacificam inter Deum & homines, & hostiam pro peccatis nostris Deo in odorem suauitatis. Fuit enim hæc oblatio odorifera, qua Pater delectabatur in charitate filij, pro multorum redemptione se immolari permittentis. Fornicatio autem & omnis, cuiuscunque sit speciei, immunditia & avaritia tam procul sit à vobis, vt ne nominetur quidem inter vos. Tantus nanque vobis debet esse zelus sanctimonie & castitatis, vt ne luxuria à vobis nominetur, sicut decet sanctos: quorum non solum opera, sed etiam mores, verba cogitationesq; castæ sunt ac pudicæ. Non nominetur, inquam, in vobis fornicatio, multo minus in vobis sit, pariq; execratione caute, ne sit in vobis aut turpitudine, id est, inuerecundia, in honestatq; in tactibus, amplexibus, moribus, osculisve offensio, vnde libido suspicari possit. Aut stultiloquiū, ineptia scilicet verborum, nullam habens sapientiã: aut scurrilitas, id est, facetiarū leuiarumq; sermonū ad risum prouocantiū consuetudo, quæ ad rem non pertinet, quia nihil commodi, aut utilitatis in se habet, sed inanitas est sola verborum. Videsne quanto zelo hominem Christianum Paulus vult pudicè, honestè casteq; omnimodis viuere? Quid castius præcipi possit monacho: Hæc tamen cuius scribit Paulus Christiano. Heu quanta hodie lasciuia, quanta loquendi petulantia, iocandiq; libido, dum turpitudinum

Imitatore
Dei, quem
constituit
hominem.

Math. 5.

Luc 6

1. Ioan. 3.

Eliaz 55.

Castimonie
quanto stu-
dio sit ex-
colenda.

VI
21

1. Corin. 15. dinum gloriationes, obscenarumq; rerum historiarum coram virginibus & pudicis passim recenseantur, nimisque turpiter denudantur. Putatisne, *erumpunt bonos mores colloquiis mala*? Parcite quæso, ne venenum spargatis fumendum prolibus vestris, aut familiarum vestrarum, imo ne vlli hominum, sed in vobis sit, audiatque magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes, quare à vobis tam aliena esse debeat fornicatio, quod quicumque fornicator, aut immundus quouis alio scilicet luxuriae genere se commaculans, aut auarus, quod, scilicet esse auarum, est idolorum seruitus, Deo præferens pecuniam, non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Sunt qui dicunt: Si omnis fornicator, immundus, aut auarus damnaretur pauci saluabuntur. Nihil verius. *Malli enim sunt vocati, pauci vero electi.* Alij dicunt: Si mulieribus vti non liceat, quare illas Deus creauit? quare sexum commixtioni congruum creauit? Quare animam quoque embryoni, ex fornicatione concepto infundit? Sed nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hæc enim vltio Dei venit in filios dissidentiarum, id est, qui spem nullam habent, reddente sibi testimonium conscientia, quod operarij sunt iniquitatis. Nolite ergo effici participes eorum, nec confirmemini peccatis eorum, vt similia eis agatis, aut loquamini. Eratis aliquando tenebræ, quare hæc vt faceretis non erat mirum, nunc autem, cum sitis lux, non ex vobis, sed in Domino, nihil tenebrarum appareat in vobis, sed vt filij lucis ambulate. Fructus autem lucis, quem lux diuinæ gratiæ quasi fructum arbor generat, situs est in omni bonitate, iustitia & veritate.

EXEGESIS EUANGELII DOMINI
ca. III. Quadragesima, Luca XI.

- Quadragesima
male tempus
est institutum
sit.
- Non absque ratione institutum est charissimi, vt hodie proponatur nobis Euangelium, quo diabolus ex homine refertur eiectus merito. Est enim nunc tempus penitentiarum omnibus Christianis. Quod licet omni tempore hoc debeat esse vitæ nostræ, vt nunquam de peccatis nostris non penitentes debeamus inueniri: hoc tamen tempus quadragesimale præcipue nobis mater sancta Ecclesia instituit, vt si alio tempore penitere negleximus, debeamus nos vel nunc erigere contra diabolum, & ieiuniorum, eleemosynarum, orationum, castigationumque corporalium armis muniti eidem abrenunciare, vniuersisq; simul cum eo & peccatis & vitæ & concupiscentijs nos opprimere. Quod vt feliciter fiat hodie nobis legitur Euangelium, quo docemur per confessionem eiicere à nobis dæmonium, armarumq; domum nostram, ne ad nos redeat iterum, semel eiectus. Vera enim penitentia est non solum delicta plangere, sed etiam ea, quæ planguntur, aut plangenda sunt, non iterare. Itaque Lucas hoc modo alloquitur:

- Lucæ II. Erat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiicisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratae sunt turbæ.

Haudquaquam de dæmone est credendum, vt ipsum putes mutum, seu cæcum, aut surdum. Neque enim organa habet aut videndi aut loquendi: sed

sed ita intellige, quod hominem diabolus, quem obsidebat, fecerit mutum, cecum & surdum. Has enim tres calamitates (vt multorum habet opinio) & ex Matthæo clarum est, de cecitate fuerunt in eodem homine, præter hoc, quod obsidebatur à dæmone. Quæ per dæmonis expulsionem à Christo omnes fuerunt sanatae. Nam cum eiecisset per Christum dæmon, homo miser locutus est, audiuit & vidit, vt sequitur: Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratae sunt turbæ de tanto miraculo, non orationibus impetrato, sed ex potestate atque imperatiuè factò.

Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum eiecit dæmonia.

Hi multo aliter sentiebant à turba, quæ admirata est, dans gloriam Deo: vt intelligas in magna multitudine rarò fieri posse, vt omnes idem sentiant, aut id ipsum omnes probent, Sed quid dixerunt? In Beelzebub principe dæmoniorum eiecit dæmonia. Secundùm Matthæum hi Pharisei fuerunt inuidia & liuore pleni, quia cum essent ambitiosi, auari, & gloriæ cupidissimi tristabantur ex honore & gloriosa fama Christi, quàm calumniari suo more & pessundare nitentur: ideo vbicunque poterant inique illi detrahebant, sperantes sibi tribui quicquid Christo (vt omnium inuidorū mos est) detraherent. Huius enim miraculi gloriæ in hoc detrahere moliebantur, quod Christum non sua virtute fecisse hoc signum dicebant, nec cum turba simplici, & nihil intelligente esse mirandum: quandoquidem in virtute Beelzebub, id est, principis dæmoniorum, cum quo pactum haberet, & quem haberet familiarem, minoris virtutis dæmones eieceret. Itaq; potestatem in Christo diuinam principi tribuunt dæmoniorum, grauiter blasphemantes. O liuor cæce & edax inuidia, quo miserum, quem obsides, perducis? Bel idolum erat apud Babylonios primum, vnde omnis idololatria prodijt, quod apud Aegyptios dicebatur Beel. A Iudæis verò per contemptum Beelzebub id est, Deus muscarū nominabatur, eo quod semper ibi esset multitudo & frequentia muscarum. Quod vt clarius dicatur, sciendum in Genesi legi de Cham filio Noe post diluuium Chus generatum. Chus verò genuit Nemrod. De hoc ibi scribitur: *Ipsè cœpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino.* Fuit autem principium regni eius Babylon, & Arach, & Achad, & Chalanne in terra Sennaar. Secundùm Berosum antiquissimum historicum iste Nemrod primus duxit colonias in terram Sennaar, vbi turris fuit Babylonis extructa. Idcirco vocatus est Saturnus, puta Babylonicus, seu apud Babylonios. Ibi enim designauit urbem, & turrem Babel extruxit. Abduxit autem filium suū Belum, quem Iouem multi vocauerunt. Hūc Belum postea mortuū Babylonij numinis loco coluerunt. Itaq; Nemrod anno centesimo tricesimo primo regnauit, à quo tempore illo exordium sumpsit gens Babylonica. Quam obrem (vt dixi) vocatur Saturnus apud eosdem, & regnauit LVI. annis. Post quem huius filius Belus Iupiter dictus, pacificè regnauit LXII. annis, & fundamenta erexit Babylonis, cui magis specie oppidi, quàm vrbis dedit. Post hunc Ninus filius Beli regnauit quinquaginta duobus annis, qui à Mose in Genesi dictus est Assur, & ædificauit Niniuem ciuitatem regni præcipuam

Idololatria
Initium qua-
do sumptu-
sit.

Affyriorum. Hic Ninus primus omnium Belo patri suo, & matri Iunoni, & Rheæ auæ suæ, quæ fuerat (vt legitur) soror quoque aui sui Nemrod, edificauit templum, quod secundum Catholicos Doctores, & secundum Hebræos idololatriæ occasionem & initium dedit, accedentibus dæmonibus, & in statuis effigiatis ac simulachris responsa dantibus. Iste ergo Bel, Belus fuit pater Nini, cui simulachrum est erectum, & inde in alias quoque nationes mos ritusq; illum colendi translatus, licet aliter nominabatur iuxta linguam Gentium aliarum. Vocabatur enim à Babyloijis Bel, ab alijs Beel, ab alijs Baalim, ab alijs Baal, à Iudæis derisorie Beelzebub.

Et alij tentantes signum de cælo quærebant ab eo. Ipse autem vt vidit cogitationes eorum, dixit:

Iosue 10.
Exod. 7. 8.
9. 10. & 11.

Nonnulli tentantes, an diuina virtute eijceret Christus dæmonia, signum de cælo quærebant ab eo, quasi hæc signa hætenus, quæ fecerat Iesus, vilia æstimantes, atque contemnentes. Quærebant igitur portentum aliquod, cuiusmodi tempore Iosue in sole, aut in decem plagis accidit Aegyptio sub Mose. Hoc autem intra se muscitant dicebant, propterea quod palam propter turbam, quæ hoc censuisset irrationabile murmur, dicere non audebant. Iesus igitur cogitationibus eorum respondens, dum ostendit illorum se cogitationes & secreta nosse, satisfaciens illis, in hoc euidens eis monstrauit suæ diuinitatis signum. Ipse autem vt vidit cogitationes eorum dixit, respondens nimirum ad cogitata eorum, & quatuor rationibus probans id quod cogitauerant, esse falsum. Prima est ratio.

Ratio Christi
quadruplex
contra cogi-
tationes Iu-
dæorum.

I.

Omne regnum in se diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis, in Beelzebub eijcere me dæmonia.

Omne, inquit, regnū in seipsum, id est, cōtra seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domū cadet. Si ergo satanas in seipsum diuisus est, vt cōtra se, hoc est, sibi contrarius, vt dæmon pugnet contra dæmonem, & alter alterum expellat, quomodo stabit regnum eius, quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia? Vos inquit, putatis in Beelzebub me eijcere dæmonia. Hoc si verum esset, dæmon pugnaret contra dæmonem, essetq; discordia & pugna inter eos: qua fieret necesse est, vt regimen eorum collaberetur & periret, cū ediuerso maxima sit in eis concordia in malo, vnde regnū eorum non desolatur, quamdiu mundus stat, sed tot seculis omnes nos concorditer impugnant. Est tamen hoc intelligendum de eiectione dæmonis ab anima. Inde enim solus eijcit Deus, nec diabolus eijcit inde diabolū vnquam, quandoquidem diaboli in hoc obstinate consentiūt omnes, vt perdant animas. Possit autem fieri, vt diabolus expelleret diabolū de corpore, ad seductionem animarum intuentium vbi hoc quasi pro miraculo haberetur ad confirmationem errorum, aut illusionem hominum credentiū eum de re sanitatem. Porro Christus dæmonem expellebat ex animabus. Secundam rationem ita subiungit, probans se non in Beelzebub eijcere dæmonia, ex collatione exorcistarum, seu discipulorum suorum ad se.

II.

Si autem

Si autem ego in Beelzebub eicio daemonia, filij vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.

II.

Si, inquit, in Beelzebub ego eicio daemonia, filij vestri qui ex gente sunt vestra geniti, tam discipuli mei, quam exorcistae vestri, in quo eiciunt? Si illis non adscribitis, quod in virtute daemonis eiciant daemonia, quare me huius perfidiae infimulatis? Liqueat ergo quo spiritu me ab illis diuiditis, ut quod in nemine non laudatis, in me calumniemini. Hoc autem facitis quod invidia vos turbet, qua gloriam non potestis videre meam. Ideo iudices vestri erunt, nec erit necesse, ut ego vos iudicem. Ipsi erunt vobis iudices, hoc est, ex comparatione eorum res ipsa loquitur, & iudicat vos: quoniam non est minor, quam illorum mea potestas. Potest enim intelligi aliter. Multi fuerunt, qui in nomine Iesu Christi eiciebant daemonia, ut habetur apud Lucam de quodam, quem Apostoli viderant in nomine Christi daemonia eicientem, nec tamen adhaerebat Christo. Apostolorum praeterea actus de quibusdam referunt, qui in nomine Christi quem Paulus praedicat, eiecerunt daemonia. Apostoli denique in nomine Christi eiciebant daemonia. Objicit igitur scribis & pharisaeis rationem hanc: Multi in nomine meo eiciunt daemonia (quod manifestum est in meis Apostolis, in vestris exorcistis & magis vestris) quorum nonnulli ut hoc facilius perficiant, meum invocant nomen: ergo multo magis id mea possum virtute. Quapropter Cyrillus sic inferret: Quando alij in nomine meo satanam conterunt, quomodo non multam habet amentiam dicere me a Beelzebub habere virtutem?

Luc. 6.

Act. 9.

Cyillus.

Porro si in digito Dei eicio daemonia, profecto peruenit in vos regnum Dei.

Quid sit digitus Dei, non est opus exponere, quando alius exposuit Evangelista, ita haec verba referens: Si in spiritu Dei eicio daemones, unde patet hoc loco spiritum sanctum significari: profecto peruenit in vos regnum Dei. Si hoc capere potueritis, me in spiritu Dei eicere daemones, capietis etiam in vos paruenisse regnum Dei. Haec enim regnavit ille qui vocatur princeps huius mundi. At me adveniente cum ille eiciatur foras, eius regnum cessat, instituiturque dominium & regnum aliud, puta Ecclesiae, cuius ego sum Dominus, dominator & princeps, recte peruenit in vos regnum Dei. Tertio hoc probat alio modo.

Digitus Dei quid sit. Matth. 11.

Ioan. 11.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quae possidet. Si autem fortior illo superueniens vicerit eum, uniuersa eius arma auferet in quibus confidebat, & spolia illius distribuet.

III.

Fortis ille est diabolus, cui non est potestas quae comparari possit super terram, intellige si vti permitteretur. Armatus est etiam astutia, dolo & nequitia. Atrium diaboli hic mundus est, quem custodit non ut canis, sed ut lupus praedam, aut leo quaerens quem deuoret. In pace sunt omnia, quae possidet, in pace licet falsa sunt, quae possidet. Neque enim pax est impijs dicit Dominus, in pace tamen sunt, id est, sine contradictione dominatur ipse

Iob 41.

Atrium diaboli quodnam sit. 1. Pet. 5. 1. Tim. 4.

DD homi-

VI
21

hominibus. Si autē fortior illo superueniens vicerit illum propria virtute, quod ego facio, vniuersa eius arma auferet, in quibus confidebat, id est, tentationes, fallacias, dolos, simulationesque quibus vniuersum fallit mundū, denudabit, compeſcet, atque gratia ſua inspirationis, virtuteque diuina ſua confortabit electos, vt illum vincat. Quapropter diſcipulis ſuis dixit Chriſtus: *Ecce dedi vobis poteſtate calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnia poteſtatem inimici.* Et in Pfalmo: *Sup. r aſpidem & baſiliſcum ambulabis & concubabis leonem & draconem.* Et ſpolia eius diſtribuet. Spolia diaboli haud dubium ſunt hi, quos ſeducit, quos cepit & ſibi ſubiugauit. Hos enim Chriſtus deceptos illuminauit, captos redemit, abductos ſuo patri reſtituit, priuatos hereditate caeleſti, iterum redonauit. Siquidem captiuam ducens captiuitatem dedit dona hominibus. Hæc igitur inde colligitur ratio. Qui eiſcit, fortior eſt quam qui eiſcitur. Cùm ergo ego illum eiſcio, eo ſum fortior: titer armatus cuſtodiuit arrium ſuum, & in pace, hoc eſt, ſine cõtradictione regnauit, agens quæ voluit (quod palam eſt in hoc miſero cæco & ſurdo per me curato) Verùm ego adueniēs illū expugno, & ſpolia eius diſtribuo. Quare perſpicuè liquet me in illius virtute nihil agere, nullā cum eo mihi concordiam & ſocietatem eſſe, nec me quicquam cum eo, ſed aduerſus eū agere.

Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum, diſpergit.

III.

Alio iterum modo probat in Beelzebub non eiſcere ſe demonia. Contraria vtriuſque ſunt ſtudia & exercitia. Colligere enim & diſpergere quomodo ſimul ſtare non poſſunt, ita Chriſto cum diabolo niſi cõuenire poteſt. Ideo dicit Dominus: Qui non eſt mecum, qui mihi non conſentit aut cooperatur, aduerſus me eſt, id eſt, contrarius mihi, puta contraria mihi opera agens, & qui non colligit mecum, ſcilicet ad Deum homines trahens docendo, orando, & exemplum bonæ vitæ monſtrando, diſpergit, hoc eſt, à Deo auertit fallendo, ſeducendoque homines, & eos erroribus atque peccatis implicando. Vnde colligitur quarta ratio: Quorum cõtraria ſunt ſtudia, non poſſunt conuenire in vno, aut ſe mutuo iuuare. Sed mihi & diabolo contraria ſunt ſtudia & actiones (ego enim colligo animas ad Deū, ipſe verò à Deo diſpergit) ergo non conuenimus in opere vno. Quare falſum eſt quoque me virtute illius vti, & ſimul eiſcere nos demonia. Conſutata his rationibus phariſæorum blaſphemia, ſermonem conuertit ad inſtructionem exhortationemque eius quem curauerat, admonens illum ne denuo peccaret, gratius propterea quàm ante periclitaturus, dicens:

Cùm immundus ſpiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquoſa, quærens requiẽ, & non inueniẽs dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit eam ſcopis mundatam. Tunc vadit & aſſumit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi. Et fiunt noſſiſſima hominis illius peiora prioribus.

Cùm, inquit, immundus ſpiritus exierit de homine per contritionem & con-

Lucz 10.

Pfalm. 90.

Spolia demonum que.

Pfalm. 67.

& confessionem expulsus, ambulat per loca inaquosa & arida, hoc est, homines deuotos & sanctos, uisitat, in quibus huius mundi uiror aruit, carnisq; penulantiā per mortificationē exiccata est, quos nihil in mundo delectat, nihil huius mundi in eis uiuit, in quibus mundus aruit, qui nō corpore tantū sine sequestrati ab hominibus, & animo peruagatur uniuersum mundum. Itaq; per hos trāsit diabolus, hoc est, hos uisitat, sed requiē non inuenit. Neq; enim quæ grata sunt sibi, sed quæ odit apud illos inuenit, ideo sequitur: Et requiē nō inueniēs dicit: Reuertar in domū meā priorē unde exiui. Et cū uenerit inuenit eā scopis mundatam & ornatā. Scopis mūdāta, hoc est, inuenit hominē per confessionē à peccatis euacuātū, sed vacuū & ociosum, à virtutibus & operibus bonis. Homo autē nō potest diu esse aut manere in eodem statu. Nisi enim proficiat, deficit. Si bona non operatur, implicatur uitijs. Inuenit enim ornatā domū, scilicet in superficie, & foris decoratā, ut sunt species uirtutū, caremoniā & uisitā cōsuetudines bonæ. Et tunc vadit, uident sibi patere locū, & assumit septem alios spiritus nequiores se, uicia scilicet septē capitalia, aut etiā uitiōrū horum oppositas uirtutes simulatas per hypocrisis, quæ nequiores sunt uitijs ipsis capitalibus propter simulationem. Et ingressi habitant ibi, tuncquē diabolus castrum suum recuperat. Et erunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Vulnera namque iterata aut renouata dolore grauiori recrudescunt, difficiliusquē sanantur, & post acceptam gratiam ingratitude est maior.

Tob 14.

Factum est autem cū hæc diceret, extollens uocē quædam mulier de turba dixit: Beatus uenter qui te portauit, & uerba quæ suxisti. At ille dixit: Quinimō. Beati qui audiunt uerbum Dei, & custodiunt illud.

Hanc Martellam Marthæ famulam fuisse multi autumant, quæ gratulans Christo diuina sapientia pleno, quod confutare potuit Pharisæorum inuidiosam maledicentiam, non hic tantum, sed alibi quoq; Christo detrahentium. (Neq; enim se continere poterat, quin muliebri uerecundia posthabita, timorem uinceret) atque coram omni populo in medium prorumpens in Christi laudes exclamaret: Beatus uenter qui te portauit. Tanta est, inquit, laus tua & excellentia, quam nemo unquam potuerit effari, ut beatus sit etiam uenter ille uirginæ, beata sint uerba quæ ex contactu tui sanctissimi corporis supra omnem modum & captum humanum sacrata sunt. Sed Christus hoc præconium ita confirmat mulieris huius, ut nos quoque consoletur, quorum nulli ad hanc dignitatē aspirare licet (puta esse matrem Dei) ad quam est beatissima uirgo Maria sola electa, dignaq; constituta dicens: Quinimō, hoc est, ita est, ut loqueris. Non tamen hoc solum ita est, uerum etiam beati qui audiunt uerbum Dei, & custodiunt illud. Beatam non abnuo eam quæ me portauit in suo corpore, cuius quoque suxi uerba, sed non minus beata est, propterea quod me portauit in mente. Nec ipsa sola est beata, sed beati sunt etiam omnes qui audiunt uerbum Dei, & custodiunt illud, ut scilicet memores sint mandatorum ipsius ad faciendum ea. Quod nobis largiatur Iesus Christus Dominus noster in æternum benedictus Amen.

Beatum quænam fecerint B. uirginem Mariam.

psalm. 104.

*Quomodo confessionem impediatur diabolus, & quam varia sint
mutorum genera.*

ERat Iesus eiciens demonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, loquutus est mutus. Lucæ XI. Multos hodiè habemus in Ecclesia mutos, quibus vtiàm adueniret Iesus, qui ora illis refereret, & expulso demone vocem redderet. Sunt enim quidam, qui non possunt eloqui in confessione sua peccata. Quos nimirum multifariam præpedit diabolus, ne de seipsis ea quæ fecerunt, loqui possint in confessione sacramentali peccata. Multi, inquam, sunt qui sua nequeunt confiteri vbi debent peccata, & vbi eadem per confessionem deleantur. Quorum tamen nonnulli adèd sunt inuerecundi, adèd inhonesti quoque, vt in aliorum sui generis hominum, puta impudicorum, leuium ac inhonestorum hominum præsentia non pudeat eos de seipsis sua facinora referre, de fraudibus suis gloriari, iactare de felicitate scelerum suorum. Itaque vbi diabolo confitentur, ibi non timent sua peccata contagiosa narrare ad infectionem innocentium animarum, quo non solum exemplo, verum etiam verbo bonos scandalizent, & quantum in se est, corrumpant: & idèd, quia cum patre suo diabolo eadem faciunt opera, eundem quoq; referent fructum, haud dubium eandem cum illo mercedem quoque tandem recepturi. Hos autem (vt dixi) facit diabolus, ad confessionem venientes sacramentalem, vbi à peccatis exui, Deo que deberent reconciliari, mutos. Si quidem ibi diabolus eorum strangulat colulum & ora, ne loquantur, & ne ipse eos suos amittere cogatur captiuos. Quæris fortasse, quomodo diabolus impedit confessionem, & quare de secunda quæstione, quare scilicet impediatur, citò responderi potest: Quia per confessionem veram peccatorum animam peccatricem, quam iure possidebat, vt pote quæ suapte voluntate illi sese subdiderat, scit se amittere: idèd in eam quibus potest modis retrahit. Deindè eos quos scrupulis inuilibus, quos timore, pusillanimitate, atque dubiorum ambiguitate interrumpat, & deuotionis in eis spiritum per huiusmodi extinguit, scit in confessione reformari, dirigi, atque retia sua euadere, cui rei inuidet potissimum. Solam enim obscuritate gaudet in tenebris, & nunquam in luce ambulans. Quia verò in confessione soluitur obscuritas, lux super nos superna coruscat, & ex filijs diaboli filij efficiuntur Dei: idèd diabolus quantis potest viribus, impeditur enitur confessionem. Quam si impederit, certus est se Dominum illius peccatoris mansurum, ipsum quæ, quantisper ita perferarit, Deo non reconciliandum. Tertio quoniam confessio sancta, non solum spiritualiter exonerat à peccatis, sed etiam conscientiam facit serenam, tristitiam pellit, desperationem propulsat, atque pressuram cordis omnem, quæ propter peccata non confessa, & propter irreconciliationem diuinam hominem torquet, tollit. Idcirco hoc sciens diabolus hostis a lacritatis spiritus & bonæ conscientiæ, impedire nititur, ne confessio fiat peccatorum, inuicem enim ab eo tenetur peccator. In confessione autem peccatorum vbi exhilaratur conscientia, gaudet quæ in Deo, confutatur diabolus cum suis consilijs, propterea quod videre non potest, vt bona ac lacris conscientia gra-

Muti ad confessionem faciendam qui sunt.

Ioan. 1.

Confessione peccatorum cur diabolus impeditur.

dest in Deo, ut fentiat de Deo in bonitate, & in simplicitate cordis confidat illi. Generat enim vera peccatorum confessio, exonerationem peccatorum, releuationem conscientiae, & spiritus deuotionisque alacritatem tantam, ut homo (quod multis quotidie fit compertum) sibi videatur, qui rectae confessionis sibi conscius est, à grandis cuiuspiam silicis pondere, quod à corde se remotum, liberatus. Hæc igitur (ne prolixus sim) & alia item multa, quæ sacramentum confessionis commonstrant uilissimum, nec aliter, quam secundum baptismam, tabulamque post naufragium peccatoribus ad euadendum institutam, sunt, cur ad eam exorsam habeat confessionem diabolus, & quare eam dissuadeat, ab ea retrahat, eandemque impediat. Cæterum, quomodo quibusve persuasionibus eandem impediat, dicendum est. Primo enim obstruit os diabolus confessionem facturi pudore: excitans in corde hominis, timorem, suspitiones, erubescencias, phantasiasque multas alias, ut inducat eum ad silentium peccati, faciatque mutum. Pudor autem hic oritur ex superbia, qua uult uideri ac æstimari, quod non est, nec ab hominibus propter Deum, & ubi debet, agnosci uult quod est. Veruntamen de peccato quidem est uerecundia habenda, sed de confessione peccati haudquaquam est erubescendum. Neque enim ignominia est pœnitere, sed gloria. Per pœnitentiam namque homo se iterum honestat. Gratiam enim Dei recuperat, Deum reconciliat, famam sibi restituit, diaboli abijcit iugum, conscientiam serenat & pacat, ex peccatore facit iustum, & ex seruo diaboli, Dei filium. Non igitur ex pudore est relinquenda confessio, ubi fructus tam multiplex obtinetur, ubi dæmonium à te eijcitur, ubi anima tuae sanitas restituitur. Peccare est ignominiosum, pœnitere de peccato est honorificum. Quando peccare decreuisti, pudor te retrahere debuisset. Modo uero quod te honestat, abijcere times? Non omnis pudor ignominiam adducit, quia fitur scriptum est: *Est confusio adducens gloriam*. Nonne igitur insania est timere te mundari, timere abluui, qui non timuisti inquinari? An immundum esse non pudet, & pudet mundari? Et quid times? Num te deridebit sacerdos? Num odiet? Num despiciet? Minimè. Quando enim te derideret, qui tibi congemiscit? In id quanto purius nudusque eidem fueris confessus, tanto eum facis de te sentire meliora. Indè enim cognoscit tuam synceritatem, & ueram pœnitentiam, quam non potest non uenerari. Quanto ei igitur in ardua re te illi credideris, eo magis te diligit, qui te illi ad obediendum subiicit, eius consilijs acquiescis, ei secreta tua nudè reuelas, te eius discipulum ac filium constituis, maxime omnium illi confidis, quomodo te contemneret, aut non amaret? Diabolica sunt hæc susurria, timorem inanem habentia, quæ pudorem obstinatum, timoremque ac pusillanimitatem confitendi tibi inducunt. Eijce tu igitur diabolum hunc mutum abs te, pedibus calcabasiliscum & serpentem, & euome uirus abs te. Sed nimis est, inquis, peccatum meum probrosum, idèd non reuelandum. Quæ consolatio tibi est, si hominem tuum peccatum lateat, quando hoc Deo cognitum & nudum est? An ignoras peccatum non confessum, coram Deo continuo stare, & te accusare, clamans & tibi postulans uindictam? Quid quod peccatum tuum non confessum uniuerso manifestabitur orbi? Quid quod ignominia grauissima tunc, puta in iudicio extremo, coram omnibus ibi presentibus affectus

Confessio-
nem quot
impediat
diabolus me-
dis.

I.

Pœnitentia
fructus mul-
tiplex.

Eccl. 4.

Psal. 90.

Peccatum nō
confessum
quid efficiat.

DD 3. in om-

Math. 4.

in omnium venies execrationem? Modo igitur timore quocunque depulso confortare, statuens omnia peccata tua sacerdoti confiteri, & pacificam hilaremque mentem tibi reducere. Dic: *Vade Satana*. Ego vtriusque odio motus, & te & me confundam. Omnes enim technas & fraudes tuas, omnes abominaciones meas in tui meique contemptum, & ad Christi honorem sacerdoti explicabo. Accedit his alia ratio, quare confiteri non erubescas. Si quidem curari nunquam potes à peccato, à pressura cordis (quamdiu sub mala conscientia viuis) nisi confitearis. Propterea quod faciendum aliquando est, si in peccatis tuis non vis mori damnarique, modo fac. Secundo obstruit os diabolus, mutumque facit confiteri volentem spe longioris vite. Verum non te fallat hæc spes, vt semper differas confiteri de crastino in aliud cras, quia de vita tua nihil est in potestate tua, nihil in scientia tua, nihil in opinione tua. Dic, quot tui similes inopinate vides quotidie in peccatis mori? quot vides inter sacramentorum perceptionem non compunctos ac desperantes animam efflare? quot obstinatos denique cernis in fine quidem (terribili eos vindicante iustitia diuina) & inter vitam extrema velle confiteri? Hoc ipsum tibi quoque metuè, si dum sanus es, & peccare potes, confiteri differas, euenturum. Iam igitur virus eiuome totum in confessione, & sanare. Tertio obstruit os peccatoris diabolus facisfactionis timore. Habet enim confitens fortasse aut res alienas, aut bona iniusta, qua non vult restituere. Quare sciens restitutionem sibi mandandam, non vult confiteri. Pari modo est de restitutione famæ, quæ ablata est: quæ tamen nisi restituatur, & læso satisfiat, frustra fit confessio. Quarto impedit aut suffocatur diabolus confessionem timore recidendi. Nam sæpius iterata confuetudo, experta infirmitas, peccati quoque delectatio rememorata à diabolo obiiciuntur, & timorem incutiunt, quod se continere non possit, quod frustra propterea confiteatur, quod gratis denique se confundat: quando quidem nihil possit emendare, & hoc modo homo peccator super seipso fundamentum sibi locans ruinosum, dum sibi ipsi non audet confidere, quem fortem, constantemque nunquam est expertus, & in Deo non didicit sperare, non audet propositum certamen, & conflictum pro continentia à peccato, aut pro melioris vite sanctimonia assumere. Quare etiam superstitium arbitratu confiteri, propterea quod spes vite correctioris post confessionem ei sit nulla. Cæterum erras fili, qui sic cogitas. Nam etsi hæcenus semper in priora recideris peccata, hoc tamen tibi fortasse accidit ideo, quod tuis & viribus & armis tantum pugnaueris, Deum non inuocas. Quamobrem nunquam vicisti.

II.

Confessio dilata quid magis addeat.

III.

III.

Verum nunc de teipso quidem liceat tibi desperare. Nihilominus tanta constans sit voluntas deserendi peccatum, & sanctè viuendi fixum maneat propositum, quod fundetur, confirmeturque in spe diuinæ bonitatis, in adiutorio altissimi, in protectione Dei cæli cuius virtutis inuocatione tibi ad pugnam. Satage igitur, vt in te non deficiat bona voluntas, vt oratio ad Deum in pugna non quiescat, & aderit tibi diuinum, ne à diabolo vincaris, auxilium. Vade igitur, confitere humiliter, & si timeas recidere in peccato, saltem iam non intendas aliquando ad peccatum redire. Sit modo propositum tuum nullo pacto consentire post hæc peccato. Timor ille nihil tibi nocet.

Psalm. 90.

nocebit. Confitere & per humilem verecundamque confessionem diabolo
 sua infliges vulnera, infirmabitur vehementer virtus eius omnis, quam
 haecenus in te exercuit. Praeualebis aduersus eum, si tamen verè ab eo re-
 cesseris, illumque contempseris. Saeviet in te fortasse frequentiore insultu, &
 tentandi magis assidua importunitate, sed non maiori virtute te fatigabit.
 Tu interim pro auxilio clamare in caelum non desine. Assidua surgit tenta-
 tio, & tu assidue quoque illi orationem oppone. Non deerit tibi Deus, si tri-
 bisti tu non defueris. Dominus enim protector vitæ tuæ, à quo trepidabis?
 Dic: *Si constiterint aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum*
me praelium, in hoc ego sperabo. Sunt alij muti quos diabolus quoque elingues
 facit. Qui vt stipites, seu vt statuae stant in templo muti à laude diuina, ab
 oratione, & à verbo Dei. Templum visitant magis ad vitandum oppro-
 brium hominum, ne ceteris sint hominibus dissimiles. Aut vbi sunt in lo-
 cis sacris, quantum sunt ad orandum, ad gratias agendas, ad laudandum
 Deum quoque elingues, tantum ad profana, mundana, ac noxia collo-
 quia sunt alacres, Deo muti, diabolo eloquentes. Sunt tertij muti, qui
 proximum videntes hallucinantem, qui delinquentem, aut labentem in-
 tuentur, nec tamen verbo sustinent exhortationis, non admonent, non
 persuadent ad meliora. In hoc quoque genere sunt qui contristatum ani-
 moque deiectum proximum non consolantur, confortant, fraternæ chari-
 tatis, compassionisque humanæ immemores. His iudicium sine miseri-
 cordia erit, quia non fecerunt misericordiam. Quarti sunt muti qui dam-
 nabiliter tacent, vbi in consilijs, & in iudicijs pro veritate, & iustitia, aut
 contra iniquitatem, aut contra proximorum, pauperum ac viduarum op-
 pressionem loqui debent. Dissimulant enim & tacent, neminem volentes
 offendere, placentia tantum loquentes, ne gratiam, fauorem beneficiumve
 cuiuspiam amittant. Quibus non minus insensati sunt, qui huiusmodi sibi
 asciscunt consiliarios, doctores & iudices, qui vi non possunt irrumpere
 iniquitatem.

Humilis eb-
 fessio pecca-
 torum quid
 boni adferat.
 Psal. 11.

Psal. 26.
 Ibidem.

Muti à laude
 Dei qui sunt.

Esai. 50.
 Muti à frater-
 na correptione
 ac consolatio-
 ne qui.

Jacob. 1.

Muti in ad-
 ministratio-
 ne iustitiæ
 qui sunt.

Esai. 50.

Eccle. 7.

1. Tim. 4.

Lutherano-
 rum cecitas
 & mutitas
 quam exitia-
 lis.

VI
21

dinesque Ecclesiasticas explodant, mutant, abrogent, suaque, imò pessimi nescio cuius demonis instituta & ordinationes effectas in locum eorum denuo supponant. Cuius tamen aliam non habent rationem, quam suam impissimam superbissimamque temeritatem, puta ne quicquam non reiectum sperumque apud illos maneat Ecclesiasticum, apostolicum, aut orthodoxum, quod vetustatem canonicam redoleat. Dominus noster Iesus Christus nobis in laudem suam & gloriam largiatur, vt prout continuique sumus in oratione feruentes, in eius laudibus assidui, & in peccatorum nostrorum confessione humiles, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA IIII. QUADRAGESIMAE, EPISTOLA B. Pauli Apostoli, ad Galatas IIII.

Scriptum est: Quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per reuersionem, qua sunt per allegoriam dicta. Hac enim sunt duo testamenta: unum quidem in monte Sina, in seruitute generans quae est Agar. Sina enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei, quae nunc est Hierusalem & seruat cum filiis suis. Illa autem, quae sursum est, Hierusalem, libera est, quae est mater nostra, sicut scriptum est: Latere sterilis, quae non parit, erumpe & clama, quae non parturis: quia multi filii deserta, magis quam eius, quae habet virum. Qui autem fratres secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc si qui secundum carnem natus fuerat, persequatur eum, qui secundum spiritum, & nunc. Sed quid dicit scriptura? Ecce ancillam & filium eius. Non enim haec erit filius ancillae cum filio liberae. Itaque fratres, non sumus ancillae filii, sed liberae: qua libertate Christus nos liberauit.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

NON incongruè hac lectione hodiè vtitur Ecclesia. Siquidem penitentes consolari volens, multos atque penitentiae operibus afflictos, dum alia spiritui iucunda multa diuino admisceat officio, hac epistola quoque suos nititur filios consolari, quod à seruitute peccati & legis ad libertatem filiorum adoptionis sunt transfati. Galatis namque scribens Apostolus legem Mosaicam existimantibus Christiano cuius obseruari necessariam, eos insipientiae coarguit, adstruens Christianos ad obseruantiam legis Mosaicæ, quatenus caeremonialia iudiciali uae attinet, minime obligari. Itaque ait: Scriptum est in Genesi Abraham duos habuisse filios: Unum de ancilla Agar, quae superioribus annis fuerat Abraham & Sarae uxoris Abraham ancilla. Hanc enim Sara, videns se sterilem dederat marito, vt vel per illam semen reciperet ex marito. Quam tamen absque dubio antequam cognouit Abraham, duxit ante in uxorem. Natus itaque est ex ancilla Agar Abraham filius Ismael. Deinde cum respexisset quoque Sara Dominus sterilitate ablata, ipsa eadem libera ac domina Abraham peperit filium Isaac. Porro, qui de ancilla natus est secundum carnem, id est, natu-

Isaia 54.

Gen. 21.

Gen. 16.

Gen. 21.

Gen. 17.